

Državni izpitni center

M 1 4 2 5 4 1 2 3

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 29. avgust 2014

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Vidiki čustev in opis:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vrednostni vidik – jakostni vidik (po intenzivnosti/jakosti) – aktivnostni vidik <p>Opredelitev veselja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vrednost: pozitivno (prijetno) čustvo – jakost: močno (intenzivno) čustvo – aktivnost: vzburljivo čustvo 	
2. raven	poimenovani vsi 3 vidiki čustev, veselje določeno po 3 vidikih	4
	poimenovani 3 vidiki, veselje določeno po 2 vidikih ali poimenovana 2 vidika, veselje določeno po vseh 3 vidikih	3
1. raven	poimenovana 2 vidika čustev, veselje določeno po 2 vidikih ali poimenovani 3 vidiki čustev, veselje določeno po 1 vidiku	2
	poimenovan 1 vidik in veselje določeno po 1 vidiku ali poimenovana 2 vidika čustev ali veselje določeno po 2 vidikih	1
1.2	<p>Ponazoritev okoliščin (situacije) za čustvo jeze:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kadar otroka nekaj ali nekdo ovira v igri, mu preprečuje dostop do igral, igrače ... (presodi, da nekdo ali nekaj neopravičeno ogroža njegove pomembne cilje, želje); – kadar otroku preprečijo, da odide k staršu (presodi kot krivično in neustrezno); – ko je otrok oviran pri doseganju ciljev: ko želi spremeniti, drugače sestaviti, npr. kocke; – kadar se hoče otrok uveljaviti ali izraziti svojo moč, neodvisnost. <p>Ponazoritev okoliščin (situacije) za čustvo strahu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrok se zaradi grožnje starejšega/močnejšega vede samozaščitno – postane previden, poskuša se izogniti grožnji (zbeži); – otrok presodi, da je ogrožen nekdo, ki je zanj zelo pomemben (starš, prijatelj ...); – otrok presodi, da je pes, ki besno laja nanj, nevaren (nevarnost je večja od otrokovih zmogljivosti). 	

Nebesedni znaki za jezo in strah:		
	Izražanje čustva	
Jeza	<p>Govorica telesa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mimika obraza: obrvi spuščene in stisnjene, usta stisnjena, rdečica, nekoliko izbuljen izraz oči, oči so bolj stisnjene, nosnice lahko razširjene ...; – stik s pogledom: dalj časa trajajoč pogled ...; – drža telesa: toga, napeta ...; – gibi: sunkoviti, hitri, delamo kretnje, s katerimi izrazimo jezo, prevladujejo gibi gornjega dela telesa ...; <p>Način govora in glas:</p> <ul style="list-style-type: none"> – višina glasu: glas je visok, glasnejši, pretirani poudarki nekaterih besed ... – ritem govora: odsekan ritem, hiter ... – ... 	
Strah	<p>Govorica telesa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mimika obraza: rahlo odprta usta, privzdignjene obrvi, bledica; – toga, napeta telesna drža (drža telesa); – sunkoviti, hitri gibi; otrpnemo, ne moremo se premakniti ... (gibi in kretnje); – stik s pogledom: široko odprte oči. <p>Način govora in glas:</p> <ul style="list-style-type: none"> – glas je tresoč se, visok; – spremenljiva hitrost govorjenja; – ... 	
<p>Primer ponazoritve okoliščin za jezo in nebesedni znaki za jezo: <i>Petru hoče Gal med igro odvzeti terenski avtomobilček, ki ga vozi po peskovniku (to ima za oviranje svojih interesov in želja). Peter postane ves rdeč v obraz, stisne oči, se zastrne v Gala ter mu s hitrim in sunkovitim gibom iztrga igračo iz rok, ob tem pa glasno in s poudarkom zavpije: »Ne dam ti ga!«</i></p> <p>Primer ponazoritve okoliščin za strah in nebesedni znaki zanj: <i>Pred ograjo ob cesti, po kateri gre Ana za skupino sošolk, nenadoma skoči velik pes in nanjo besno zalaja (presodi, da je pes, ki besno laja nanjo, nevaren in je nevarnost večja od njenih zmogljivosti). Ana za trenutek otrpne, prebledi v obraz, njene oči in usta so široko odprti, nato pa zbeži proti sošolkam, ki jim s tresočim se visokim glasom pove, kako zelo se je ustrašila.</i></p> <p>OPOMBA: Zadostuje 1 ponazoritev okoliščin za vsako čustvo in opis 3 sestavin nebesednega izražanja čustev za vsako od obeh čustev, npr. za jezo: v obraz postane ves rdeč, telesna drža je napeta, pretirano poudarja nekatere besede. Če se ponazoritve ne nanašajo na doživljanje otroka, je odgovor ocenjen na 3. ravni.</p>		
4. raven	ponazoritev okoliščin za obe čustvi in 3 različni nebesedni znaki za vsako od obeh čustev (jeza in strah)	4
	ponazoritev okoliščin za obe čustvi in 3 različni nebesedni znaki za eno ali za drugo čustvo (ali strah ali jezo); ali ponazoritev okoliščin za obe čustvi in ponazoritev 2 nebesednih znakov za vsako od obeh čustev (jeza in strah); ali ponazoritev okoliščin za eno čustvo (ali jeza ali strah) in ponazoritev 3 nebesednih znakov za vsako od obeh čustev (jeza in strah).	3

3. raven	ponazoritev okoliščin za eno čustvo in ponazoritev 3 nebesednih znakov za eno čustvo (ali strah ali jezo); ali ponazoritev okoliščin za obe čustvi in ponazoritev po 1 nebesednega znaka za obe čustvi; ali ponazoritev 3 nebesednih znakov za vsako od obeh čustev (jeza in strah)	2
	ponazoritev okoliščin za eno čustvo ali ponazoritev 3 nebesednih znakov za eno čustvo	1
1.3	<p>Presoja pomena čustev v medsebojnih odnosih z utemeljitvami:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>informacija drugim ljudem</i>: npr. na podlagi čustvenih izrazov in vedenja neke osebe drugi ljudje laže razumejo doživljanje druge osebe ter predvidevajo njihovo prihodnje vedenje; tudi uravnavajo svoje vedenje do te osebe ... – <i>vzdrževanje dobrih odnosov</i>: npr. doživljanje in izražanje pozitivnih čustev povečuje priljubljenost in sprejetost med ljudmi ... – <i>poslabšanje odnosov</i>: npr. izbruh jeze lahko užali sogovornika, in če se mu povzročitelj ne opraviči, se odnos med njima poslabša ... – <i>sočustvovanje</i>: npr. ljudem pokažemo razumevanje do njihovih čustev ... – <i>zaščita</i>: npr. če opazimo, da je nekdo hudo jezen, se lahko pravočasno umaknemo ... – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Upošteva se tudi smiselno navajanje funkcij čustev z ustrezno utemeljitvijo; upošteva se tudi navajanje čustvene zrelosti z ustrezno utemeljitvijo.</p>	
6. raven	3 presoje z ustreznimi utemeljitvami	4
	2 presoji z ustreznima utemeljitvama	3
5. raven	2 presoji in 1 utemeljitev	2
	2 presoji	1

Prazna stran

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Psihosocialna potreba, razvidna iz Slokarjeve izjave: po uspehu, po ugledu, po spoštovanju</p> <p>Značilnosti psihosocialnih potreb:</p> <ul style="list-style-type: none"> – izvirajo iz porušenega duševnega ravnovesja – so naučene – drugi odgovori po presoji ocenjevalca <p>Potrebe, ki jih lahko zadovoljuje mladostnik, ki se ukvarja s športom, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – fiziološke potrebe (po gibanju ...), – psihosocialne potrebe (po pripadnosti, znanju, spoštovanju, ugledu, samoaktualizaciji ...) 	
2. raven	poimenovana potreba iz izjave in 1 značilnost ter navedene 3 druge potrebe	4
	poimenovana potreba iz izjave in 1 značilnost ter navedeni 2 drugi potrebi	3
1. raven	poimenovana potreba iz izjave in 1 značilnost ter navedena 1 druga potreba ali poimenovana potreba iz izjave in navedeni 2 drugi potrebi ali navedena 1 značilnost in navedeni 2 drugi potrebi	2
	poimenovana potreba in navedena 1 druga potreba ali navedena značilnost in navedena 1 druga potreba	1
2.2	<p>Način zadovoljevanja potreb v izjavi: Po vsakem uspehu si še bolj lačen: progresivni način zadovoljevanja.</p> <p>Pojasnitev progresivnega zadovoljevanja potreb: po zadovoljitvi prvotne potrebe nastane nova potreba na višji ravni.</p> <p>Drugi način zadovoljevanja potreb: homeostatični način.</p> <p>Ponazoritev homeostatičnega zadovoljevanja potreb, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Marja je lačna. Gre v kuhinjo, naredi si solato, jo poje in je sita. – Jan je utrujen. Gre v svojo sobo, se uleže, ugasne luč in zaspi za 20 minut. Ko se zbudi, je spočit. 	
4. raven	ugotovljen in pojasnjen način zadovoljevanja potreb ter poimenovan in s primerom ponazorjen drugi način	4
	ugotovljen in pojasnjen način zadovoljevanja potreb ter poimenovan <i>ali</i> s primerom ponazorjen drugi način ali ugotovljen <i>ali</i> pojasnjen način zadovoljevanja potreb ter poimenovan in s primerom ponazorjen drugi način	3
3. raven	ugotovljen in pojasnjen način zadovoljevanja potreb ali poimenovan in s primerom ponazorjen drugi način ali ugotovljen način zadovoljevanja potreb ter poimenovan <i>ali</i> s primerom ponazorjen drugi način	2
	ugotovljen <i>ali</i> pojasnjen način zadovoljevanja potreb ali s primerom ponazorjen drugi način	1

2.3	<p>Posledice nezadovoljitve fizioloških potreb s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>telesne okvare</i>: če premalo pijemo, dehidriramo, dobimo suho kožo, lahko okvaro ledvic ... – <i>življenjska ogroženost, smrt</i>: če ne jemo dovolj, pomanjkanje hrane lahko povzroči slabše delovanje organizma, organsko okvaro, smrt ... – <i>stres</i>: če ni zadovoljena potreba po počitku, smo razdražljivi, se slabo počutimo ... – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Posledice nezadovoljitve psihosocialnih potreb s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>nezadovoljstvo</i>: nezadovoljni smo, če nimamo prijateljev, ljubezni ... – <i>negativna samopodoba</i>: če ne zadovoljimo potrebe po spoštovanju, imamo slabo mnenje o sebi, imamo občutek manjvrednosti ... – <i>upad motivacije</i>: če smo neuspešni pri navezovanju stikov, nam upade motivacija za nadaljnje poskuse ... – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	presoja 4 posledic nezadovoljitve potreb (zajete fiziološke in psihosocialne), 3 pojasnjene	4
	presoja 3 posledic nezadovoljitve potreb (zajete fiziološke in psihosocialne), 2 pojasnjeni	3
5. raven	presoja 2 posledic nezadovoljitve potreb (fizioloških <i>ali</i> psihosocialnih), 1 pojasnjena ali presoja 3 posledic nezadovoljitve potreb (fizioloških <i>ali</i> psihosocialnih)	2
	presoja 1 posledice nezadovoljitve potreb s pojasnitvijo ali presoja 2 posledic nezadovoljitve potreb	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Opis pojmov občutenja in zaznavanja: Pri občutenju gre za proces sprejemanja in pretvorbe dražljajev, pri zaznavanju pa za proces organizacije in interpretacije občutkov.</p> <p>Središča, v katerih nastanejo občutki in zaznave: Občutki nastajajo v primarnih senzornih, zaznave pa v asociacijskih (sekundarnih) središčih možganov.</p>	
2. raven	opisana 2 procesa in navedeni 2 središči	4
	opisan 1 proces in navedeni 2 središči ali obratno	3
1. raven	opisana 2 procesa ali navedeni dve središči ali opisan 1 proces in navedeno 1 središče	2
	opisan 1 proces ali navedeno 1 središče	1
3.2	<p>Poimenovanje in izpis ustreznega dela besedila za pojav:</p> <ul style="list-style-type: none"> – čutna adaptacija – ... in sonce jo je zaslepilo, da ni videla ničesar, kar se je dogajalo zunaj. Čez čas so se njene oči privadile in opazila je Jasno ... – absolutni prag – ... Ker ni videla, kaj bi to bilo, je stopila bliže in videla, da gre za zelo majhne kamenčke. – diferencialni prag – ... Babica je prijela dva kamenčka, ki pa sta se ji zdela oba enako težka. 	
4. raven	poimenovani 3 pojavi in izpisano besedilo za 3 pojave	4
	poimenovana 2 pojava in izpisano besedilo za 2 pojave	3
3. raven	poimenovana 2 pojava, izpisano besedilo za 1 pojav ali poimenovani 3 pojavi	2
	poimenovan 1 pojav in izpisano besedilo za ta pojav ali poimenovana 2 pojava	1

3.3	<p>Presoja pomena zunanjih dejavnikov s pojasnitvami na področju slušnega zaznavanja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – čim bolj je dražljaj intenziven, tem bolj se vriva v zavest: glasen zvok prej vzbudi pozornost kakor tih zvok; – pozornost pritegne gibanje in spreminjanje dražljaja: hitreje bomo zaznali zvok zavijajoče sirene kakor sirene, ki ima ves čas enak ton; – šibki dražljaji vzbudijo pozornost, če trajajo dovolj dolgo: tiho brnenje elektronske naprave v prostoru vzbudi pozornost in nas lahko začne motiti; – šibki dražljaji vzbudijo pozornost, če se pogosto ponavljajo: šibek zvok opomnika na mobilnem telefonu po večkratnem pojavljanju vzbudi pozornost; – šibki dražljaji vzbudijo pozornost, če so kontrastni drugim: učitelj v razredu zaradi nemira utiša glas in s tem pritegne pozornost dijakov; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Presoja pomena notranjih dejavnikov s pojasnitvami na področju slušnega zaznavanja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrebe in motivi usmerjajo našo pozornost: če si želimo, da nas neka oseba pokliče po telefonu, bomo hitreje zaznali zvok telefona; – na našo pozornost vplivajo izkušnje in znanje: hitreje bomo zaznali napačno zapete tone v znani melodiji; zvok lastnega telefona bomo hitreje zaznali, ker ga dobro poznamo; – čustva usmerjajo pozornost: glas ljubljene osebe prepoznamo med množico glasov; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca <p>OPOMBA: Če pojasnitve niso vezane na sluh, je odgovor ocenjen na 5. ravni.</p>	
6. raven	presoje 3 dejavnikov pozornosti (zajeti so notranji in zunanji), vsi pojasnjeni na slušnem področju	4
	presoje 3 dejavnikov pozornosti (zunanji in notranji), 1 pojasnjen na slušnem področju ali presoji 2 dejavnikov (zunanji in notranji), oba pojasnjena na slušnem področju	3
5. raven	presoja 1 dejavnika in pojasnitev na slušnem področju ali presoja 2 dejavnikov (samo zunanji ali samo notranji), 1 pojasnjen (na katerem koli področju) ali presoja 3 dejavnikov (vključeni notranji in zunanji)	2
	presoja 1 dejavnika in pojasnitev (na katerem koli področju) ali presoja 2 dejavnikov pozornosti	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Dimenzije osebnosti po Eysencku z opisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ekstravertnost – introvertnost: izraža stopnjo, do katere je posameznik družaben, impulziven, oziroma umirjen, zadržan ... – nevroticizem (čustvena labilnost) – nenevroticizem (čustvena stabilnost): izraža stopnjo, do katere posameznik nadzira svoja čustva, je v skrbeh, vznemirjen, kako nihajočega razpoloženja je ... – psihotocizem – nepsihotocizem: izraža stopnjo, do katere je posameznik samotarski, agresiven, prilagodljiv, koliko je nagnjen k nevarnim doživetjem ... 	
2. raven	<p>navedene in opisane vse 3 dimenzije</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov.</p>	3–4
1. raven	navedeni 2, opisani 2 dimenziji ali navedene 3, opisana 1 dimenzija	2
	navedeni 2, opisana 1 dimenzija ali navedene 3 dimenzije ali navedeni in opisani 3 poli	1
4.2	<p>Ocena in razlaga razlikovanja in podobnosti v izraženosti dimenzij med Mihom in Matejem, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razlikujeta se pri dimenziji ekstravertnost – introvertnost: Miha ima visoko ekstravertnost, saj rad komunicira in se veseli zabav, Matej se drži bolj ob strani, ima torej nižjo ekstravertnost; – podobna sta si pri dimenziji nevroticizem – nenevroticizem: oba imata nizek nevroticizem (visoko čustveno stabilnost), saj se na izzivanje sošolca ne odzoveta burno; – podobna sta si pri dimenziji psihotocizem – nepsihotocizem: oba imata nizek psihotocizem, saj sta prijazna, se ne odzivata agresivno ... 	
4. raven	pravilne ocene izraženosti vseh 3 dimenzij z razlagami	4
	pravilne ocene izraženosti 3 dimenzij, 2 razlagi	3
3. raven	pravilni oceni izraženosti 2 dimenzij, 1 razlaga ali pravilne ocene izraženosti 3 dimenzij	2
	pravilna ocena izraženosti 1 dimenzije z razlago ali pravilni oceni izraženosti 2 dimenzij	1
4.3	<p>Presoja izraženosti posameznih polov dimenzij za delovna mesta z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Introvertnost bi bila zaželena za delovno mesto računovodje ali raziskovalca v laboratoriju, saj delovno mesto omogoča malo stikov in druženja, kar bi ekstravertni pogrešali ... – Nenevroticizem bi bil izrazita prednost na delovnem mestu učitelja ali redarja, saj so ta delovna mesta izpostavljena velikemu številu izzivanj in morajo biti zaposleni sposobni ohranjati mirno kri ... – Nepsihotocizem bi bil izrazita prednost pri poklicu šolskega svetovalca ali vzgojiteljice v vrtcu, saj morajo biti zaposleni na teh delovnih mestih negujoči, sprejemljivi za stisko drugih, empatični ... – Drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. 	

6. raven	presoja za vse 3 dimenzije, 2 utemeljitvi OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti utemeljitev.	3-4
5. raven	presoja za 2 dimenziji, 1 utemeljitev ali presoja za 3 dimenzije	2
	presoja za 1 dimenzijo z utemeljitvijo ali presoja za 2 dimenziji	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	B
2	C
3	D
4	A

Naloga	Odgovor
5	C
6	A
7	B
8	C

Naloga	Odgovor
9	B
10	A
11	C
12	D

Naloga	Odgovor
13	B
14	D

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke								
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev samopodobe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je celota predstav, stališč in sodb o sebi; – vse to, kar si mislimo o sebi; – je posameznikovo doživljanje samega sebe; – vse misli in občutki, ki jih imamo v zvezi s svojim jazom; – drugi odgovori po presoji ocenjevalcev. <p>OPOMBA: Zadostuje 1 opis samopodobe.</p> <p>Pojasnitev (poimenovanje in opis) treh področij:</p> <table border="1" data-bbox="341 797 1246 1357"> <tbody> <tr> <td data-bbox="341 797 679 938">Šolska (akademska) samopodoba</td> <td data-bbox="679 797 1246 938">doživljanje svojih sposobnosti in spretnosti za učenje; dosežkov na učnem področju; zanimanje za šolske predmete; zaznavanje lastnega uspeha</td> </tr> <tr> <td data-bbox="341 938 679 1048">Telesna samopodoba</td> <td data-bbox="679 938 1246 1048">doživljanje svojega telesa; zunanega videza, zdravja; telesne spretnosti; zanimanje za šport in telesne dejavnosti</td> </tr> <tr> <td data-bbox="341 1048 679 1189">Socialna (medosebna) samopodoba</td> <td data-bbox="679 1048 1246 1189">doživljanje sebe v medosebnih odnosih, lastnih sposobnostih sklepanja prijateljstev; doživljanje priljubljenosti; kakovost odnosov z bližnjimi</td> </tr> <tr> <td data-bbox="341 1189 679 1357">Čustvena samopodoba</td> <td data-bbox="679 1189 1246 1357">zaznave in prepričanja o izražanju in obvladovanju čustev; doživljanje čustvene stabilnosti/nestabilnosti; prepričanje o pretežnem doživljanju razpoloženja (dobro /slabo)</td> </tr> </tbody> </table> <p>OPOMBA: Ustrezen je opis 1 značilnosti vsakega področja samopodobe.</p>	Šolska (akademska) samopodoba	doživljanje svojih sposobnosti in spretnosti za učenje; dosežkov na učnem področju; zanimanje za šolske predmete; zaznavanje lastnega uspeha	Telesna samopodoba	doživljanje svojega telesa; zunanega videza, zdravja; telesne spretnosti; zanimanje za šport in telesne dejavnosti	Socialna (medosebna) samopodoba	doživljanje sebe v medosebnih odnosih, lastnih sposobnostih sklepanja prijateljstev; doživljanje priljubljenosti; kakovost odnosov z bližnjimi	Čustvena samopodoba	zaznave in prepričanja o izražanju in obvladovanju čustev; doživljanje čustvene stabilnosti/nestabilnosti; prepričanje o pretežnem doživljanju razpoloženja (dobro /slabo)	
Šolska (akademska) samopodoba	doživljanje svojih sposobnosti in spretnosti za učenje; dosežkov na učnem področju; zanimanje za šolske predmete; zaznavanje lastnega uspeha									
Telesna samopodoba	doživljanje svojega telesa; zunanega videza, zdravja; telesne spretnosti; zanimanje za šport in telesne dejavnosti									
Socialna (medosebna) samopodoba	doživljanje sebe v medosebnih odnosih, lastnih sposobnostih sklepanja prijateljstev; doživljanje priljubljenosti; kakovost odnosov z bližnjimi									
Čustvena samopodoba	zaznave in prepričanja o izražanju in obvladovanju čustev; doživljanje čustvene stabilnosti/nestabilnosti; prepričanje o pretežnem doživljanju razpoloženja (dobro /slabo)									
2. raven	opredelitev, ustrezno navedena in opisana 3 področja samopodobe	4								
	opredelitev ter ustrezno navedeni in opisani 2 področji samopodobe	3								
1. raven	opredelitev, ustrezno navedeno in opisano eno področje ali opredelitev, ustrezno navedeni 2 področji samopodobe ali opredelitev in opisani 2 področji samopodobe	2								
	opredelitev in ustrezno navedeno eno področje samopodobe ali opredelitev in opisano eno področje samopodobe ali ustrezno navedeni 2 področji samopodobe ali opisani 2 področji	1								

RAZUMEVANJE IN UPORABA		
Področja samopodobe in primeri opisov doživljanja mladostnika:		
	pozitivna samopodoba	negativna samopodoba
šolska (akademska) samopodoba	Zadovoljen sem s svojimi ocenami. Mislim, da bom tudi pri študiju uspešen. Sposoben sem se naučiti/rešiti naloge.	Nisem sposoben za matematiko. Gotovo bom odpovedal ... Ne bo mi uspelo rešiti/napisati ...
telesna samopodoba	Mislim, da imam prijetno zunanost. Pri športnih dejavnostih sem spreten in hiter.	Moje telo je zavaljeno. Ne zmorem naporov pri telovadbi. Moja zunanost je kriva, da ne morem imeti prijateljev.
socialna (medosebna) samopodoba	Mislim, da sem med vrstniki priljubljena. Hitro sklenem novo prijateljstvo.	Sošolci me ne bodo sprejeli. Nisem priljubljen. Prehitro se umaknem/podredim ...
čustvena samopodoba	Zelo redko me kdo spravi iz tira. Največkrat sem dobre volje in pozitivno naravnani. Svoja čustva obvladujem.	Vsaka malenkost me prizadene. Običajno sem nesproščen.
4. raven	opis doživljanja mladostnikove pozitivne samopodobe na 3 področjih (2 pozitivni in 1 negativna samopodoba) s poimenovanjem področij OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti opisov mladostnikove samopodobe na različnih področjih.	4–5
3. raven	opis doživljanja mladostnikove samopodobe na 2 področjih (1 pozitivna in 1 negativna) s poimenovanjem področij ali opisana 3 področja samopodobe brez poimenovanja področij	3
	opis doživljanja mladostnikove samopodobe na 2 področjih (ne glede na to ali gre za pozitivno ali negativno samopodobo) s poimenovanjem področij	2
	ali opis doživljanja mladostnikove samopodobe na enem področju s poimenovanjem področja ali opis doživljanja mladostnikove samopodobe na 2 področjih brez poimenovanja področij	1

	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja vpliva avtoritativnega in avtoritarnega vzgojnega stila na oblikovanje samopodobe in pojasnitev posledic:</p> <p><i>Avtoritativni vzgojni stil</i> vzpodbuja razvoj ustrezne (pozitivne) samopodobe, saj:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ustvarja zaupanje vase/druge; – temelji na dogovarjanju; – prevladujejo vrednote, ki se navezujejo na enakost, svobodo in odgovornost; – spodbuja samostojnost; – spodbuja razvoj empatije, strpnosti do različnih mnenj; – spodbuja k sprejemanju odgovornosti za svoja dejanja; – spodbuja h konstruktivnemu spoprijemanju z duševnimi obremenitvami; – spodbuja k spoštovanju do sebe in drugih; – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p><i>Avtoritarni vzgojni stil</i> vzpodbuja razvoj neustrezne (negativne) samopodobe, saj:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vsebuje veliko prepovedi, kaznovanja, tudi brez razlage; – v ospredju so zahteve staršev, otrok jih mora izpolnjevati; – otrok ni vključen, mu ne zaupajo; – povzroča pogosto doživljanje neugodnih čustev (jeza, strah ...); – lahko povzroča socialno nezaželeno vedenje; – lahko povzroča pretirano prilagodljivost; – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Presoje in pojasnitve se lahko nanašajo na konkretna področja samopodobe.</p>	
6. raven	za vsakega od obeh stilov po 2 pojasnitvi	5
	3 pojasnitve (vključena sta oba vzgojna stila)	4
5. raven	2 pojasnitvi (vključena sta oba vzgojna stila)	3
	2 pojasnitvi (ne glede na vzgojni stil)	2
	1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2014, stran 9.

Prazna stran

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Poimenovanje treh vrst spomina:</p> <ul style="list-style-type: none"> – trenutni spomin (senzorni register, zaznavni zapis, senzorni spomin) – kratkotrajni spomin (delovni spomin) – dolgotrajni spomin <p>Obseg in trajanje:</p> <p>trenutni spomin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – OBSEG: velik – TRAJANJE: 1 do 3 sekunde (vidni ali slušni) <p>kratkotrajni spomin (delovni spomin):</p> <ul style="list-style-type: none"> – OBSEG: 7 (+/-2) pomenskih enot, razširimo z združevanjem ali preurejanjem enot – TRAJANJE: 15–40 sekund <p>dolgotrajni spomin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – OBSEG: teoretično neomejen – TRAJANJE: vse življenje 	
2. raven	poimenuje 3 vrste spomina ter opredeli trajanje in obseg	4
	poimenuje 3 vrste spomina ter opredeli trajanje in obseg pri 2 vrstah spomina	3
1. raven	poimenuje 2 vrsti spomina ter opredeli trajanje in obseg pri 2 vrstah ali poimenuje 3 vrste spomina ter opredeli trajanje pri 2 vrstah in obseg pri 1 vrsti spomina ali obratno	2
	poimenuje 1 vrsto spomina in opredeli trajanje <i>ali</i> obseg	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Načini izboljšanja zapornitve učne snovi pri različnih predmetih, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – izboljša se nam spomin, če si pomagamo s predstavami: <ul style="list-style-type: none"> – tuji jezik: poleg besede narišemo še sliko predmeta; – zgodovina: vidno si predstavljamo potek bitke ... – če uporabljamo miselne vzorce: <ul style="list-style-type: none"> – pri tujem jeziku v vzorec razporedimo vse besede, ki se nanašajo na dele telesa; – pri zgodovini izdelamo miselni vzorec za vse mogoče načine družbene ureditve ... – če se učimo z ustrezno dolgimi odmori: <ul style="list-style-type: none"> – tuji jezik in zgodovino si tako razporedimo, da odmori niso predolgi, da bi bilo potrebno ponovno ogrevanje za učenje ... – če snov ponavljamo v ponavljalnem ciklusu (ponovim eno uro po učenju, en dan po učenju ...) <ul style="list-style-type: none"> – lekcijo ponovimo takoj po učenju – zgodovino za maturo ponavljamo vsak dan po 2 uri 	

	<ul style="list-style-type: none"> – če si snov ustrezno organiziramo: – poglavje iz zgodovine razdelimo na manjše učne sklope in se učimo vsakega posebej, nato pa vse skupaj; – tuji jezik: učimo se posebej besedišče in posebej slovnico, ki si jo spet razdelimo po sklopih; – drugi ustrezni odgovori po oceni ocenjevalca. <p>OPOMBA: Upoštevajo se tudi vse druge strategije uspešnega učenja.</p>	
4. raven	<p>navedena po 2 načina izboljšanja zapomnitve za 2 šolska predmeta</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti pojasnitev. Če kandidat navaja načine za izboljšanje zapomnitve za isti šolski predmet, je ocenjen na 3. ravni.</p>	4–5
3. raven	navedeni 3 načini izboljšanja zapomnitve za 2 predmeta	3
	navedena 2 načina izboljšanja zapomnitve za 2 predmeta ali navedeni 3 načini za 1 predmet	2
	navedena 2 načina izboljšanja zapomnitve	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja primerov, ko informacij ne moremo priklicati iz dolgotrajnega spomina, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – visoka čustvena vzburljenost: kadar smo močno čustveno vznemirjeni, na primer kadar smo močno jezni ali zaljubljeni ... – kadar smo pod močnim negativnim stresom: kadar doživljamo močan negativen stres, imamo lahko težave s spominom, saj stres zavre normalno delovanje možganov ... – slabo naučeno: kadar smo se snov pomanjkljivo naučili in je ne moremo več priklicati, ker niso utrjene spominske sledi ... – delujejo obrambni mehanizmi: zaradi delovanja obrambnih mehanizmov so se izrinile/potlačile nekatere vsebine v nezavedno in teh vsebin zdaj ne moremo več priklicati ... – zaradi možganskih okvar: ob nesreči je lahko del možganov, ki je odgovoren za priklic določenih vsebin poškodovan in zaradi poškodbe priklic ni več mogoč ... 	
6. raven	3 presoje z utemeljitvami	5
	3 presoje, 2 utemeljeni	4
5. raven	2 presoji z utemeljitvama	3
	2 presoji, 1 utemeljena	2
	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2014, str. 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev: Ustvarjalnost je miselni proces (značilnost mišljenja, sposobnost, zmožnost), katerega izid so izvirni in ustrezni (uporabni) dosežki.</p> <p>Vidiki (sestavine) ustvarjalnega (divergentnega) mišljenja po Guilfordu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – izvirnost (originalnost): redkost odgovorov; oddaljenost asociacij; duhovitost odgovorov ... – tekočnost (fluentnost): hitro navajanje številnih idej; število odgovorov na vprašanje ... – prožnost (fleksibilnost): navajanje kakovostno različnih rešitev; pripadnost odgovorov različnim kategorijam ... <p>OPOMBA: Kot 1 vidik upoštevamo tudi poimenovanje in opis divergentnega mišljenja (divergentno mišljenje je iskanje rešitev problema v različnih smereh in odkrivanje različnih odgovorov).</p>	
2. raven	<p>opredelitev ustvarjalnosti, poimenovanje in opis 3 vidikov</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opredelitve in opisa vidikov (sestavlin). Kandidat je ocenjen s 3 točkami, če opredelitev ne vključuje uporabnosti, temveč samo izvirnost dosežkov.</p>	3-4
1. raven	<p>slaba opredelitev ustvarjalnosti in poimenovanje 2 vidikov ali slaba opredelitev ustvarjalnosti in opis 2 vidikov ali poimenovanje in opis 2 vidikov</p>	2
	<p>slaba opredelitev ustvarjalnosti in poimenovanje 1 vidika ali slaba opredelitev ustvarjalnosti in opis 1 vidika ali poimenovanje in opis 1 vidika</p> <p>OPOMBA: Opredelitev je slaba, če je opisna: npr. ustvarjalnost je nekaj, kar ...; ustvarjalnost pomeni doseči nekaj novega ipd.</p>	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Štiri faze ustvarjalnega procesa (zaporedje štirih faz): preparacija (priprava), inkubacija (zorenje), iluminacija (razsvetljenje), verifikacija (preverjanje) rešitve.</p> <p>Primeri lastne ustvarjalnosti, npr.: Bile so počitnice in več dni sem iskala navdih, kaj naj narišem prijateljici v spominsko knjigo, vendar nisem našla prave ideje (preparacija). Obupala sem in se odločila preživeti dan s prijatelji na morju. Imeli smo zares sproščen enodnevni oddih in popolnoma sem pozabila na to, kaj naj narišem (inkubacija). Med lenarjenjem na plaži sem se nenadoma domislila, da bom v spominsko knjigo narisala morje in poudarila njegovo globino, ki jo presevajajo sončni žarki, kar bo ponazarjalo globino pravega prijateljstva (iluminacija). Po prihodu domov sem se takoj lotila risanja in odlično mi je uspelo (verifikacija).</p>	
4. raven	<p>poimenovanje 4 faz v zaporedju in razlaga dogajanja na primeru v vseh fazah</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti razlage dogajanja v vseh fazah.</p>	4-5
3. raven	<p>poimenovanje 3 faz v zaporedju in razlaga dogajanja v 3 fazah</p>	3
	<p>poimenovanje 2 faz in razlaga dogajanja v 2 fazah</p>	2
	<p>poimenovanje in razlaga dogajanja v 1 fazi</p>	1

	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja osebnostnih značilnosti, ki ugodno vplivajo na ustvarjalnost, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nekonformizem: ker se tak posameznik ne podreja avtoritetam ali večini; postavlja v negotovost stvari, ki veljajo kot dognane; pripravljen je tvegati ... – pozitivna samopodoba: ker je tak posameznik pri ustvarjanju odpornejši zoper pritiske iz okolja ... – vztrajnost: ker posameznik tudi pri težjih problemih vztraja in mu predstavljajo izziv ... – radovednost (odprtost za nove izkušnje): ker si posameznik nenehno postavlja vprašanja; odpira probleme ... – inteligentnost: ker se posameznik lažje oz. hitreje znajde med različnimi informacijami ... – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja 3 osebnostnih značilnosti z utemeljitvami	5
	presoja 3 osebnostnih značilnosti, 2 utemeljitvi	4
5. raven	presoja 2 osebnostnih značilnosti z utemeljitvama	3
	presoji 2 osebnostnih značilnosti, 1 utemeljitev ali 3 presoje	2
	presoja 1 osebnostne značilnosti z utemeljitvijo ali 2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2014, str. 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Navedbe in opisi kategorij vrednot:</p> <p>hedonske – povezane s čutnimi dobrinami in potrebami (na primer dobra hrana, zabava, druženje, počitek, ugodje, naslada ...)</p> <p>potenčne – povezane z dosežki in uveljavljanjem (na primer poklicni uspeh, slava, ugled, moč, korist, denar ...)</p> <p>moralne – to so vrednote dolžnosti in odgovornosti; sem spadajo moralno-etične (poštenost, pravica, pogum ...), demokratične (enakost, svoboda, strpnost ...), socialne (ljubezen do bližnjega, altruizem, skrb za druge, prijateljstvo ...) in družinske (družinska sreča, dom, skrb za otroke);</p> <p>vrednote izpolnjenosti in dovršitve (posameznikove eksistence) – sem spadajo spoznavne (resnica, spoznanje, modrost), kulturne (kultura, umetnost), estetske (lepota, harmonija), verske (odrešenje, zveličanje, sveto ...), samoaktualizacijske (samoizpopolnjevanje) in izpolnitvene (občutje življenjskega smisla in izpolnjenosti).</p>	
2. raven	navedene in opisane vse 4 kategorije vrednot	4
	navedene 4, opisane 3 kategorije	3
1. raven	navedene 3, opisana 1 ali navedeni in opisani 2 kategoriji	2
	navedeni 2, opisana 1 kategorija ali navedene 3 kategorije	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primeri izražanja vrednot v vedenju dijakov v šoli, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hedonske – npr.: dijaki 3. C razreda si organizirajo zabavo po pouku ... – potenčne – npr.: dijaki neke gimnazije v pogovoru z dijaki s tehnične šole poudarjajo pripadnost šoli, ki velja za elitno ... – moralne – npr.: na razredni uri dijaki vztrajajo, da mora biti ocenjevanje enakovredno za vse ... – izpolnitvene – npr.: dijaki maturanti po pouku zahajajo v knjižnico, da poglobljajo znanje iz psihologije ... – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat ponazori vedenje na splošnih primerih in ne na primerih iz vedenja dijakov, je ocenjen na 3. ravni.</p>	
4. raven	primeri za vse 4 kategorije	4–5
	OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev. Če kandidat kategorije ne poimenuje, je ocenjen na 3. ravni.	
3. raven	primeri za 3 kategorije	3
	primera za 2 kategoriji	2
	primer za 1 kategorijo	1

	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje dajanja prednosti posameznim kategorijam vrednot v obdobju mladostništva in odraslosti s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – V mladosti bolj cenimo hedonske vrednote, saj nam takrat več kot pozneje pomeni užitek; nismo se pripravljene odrekati užitkom, ugodju, nasladi ... – V mladosti manj cenimo moralne vrednote, saj smo takrat manj usmerjeni v skupnost kot pozneje; nismo še odgovorni za svojo družino, njeno preživetje; nismo še sprejeli vloge zakonskega partnerja, starša ... – Ko smo starejši, dajemo manjšo prednost potenčnim vrednotam, saj smo do takrat že dosegli nekatere svoje cilje, pridobili določen status ... – Ko smo starejši, dajemo večji poudarek vrednotam izpolnjenosti in dovršitve, saj poskušamo bolj uresničiti svoje zmogljivosti in talente; imamo izkušnje, ki nas bogatijo, za najvišje vrednote smo pripravljene v zrelih letih marsikaj žrtvovati ... – Drugi ustreznimi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presojene 4 kategorije vrednot, pojasnjene 3	5
	presojene 3 kategorije vrednot, pojasnjeni 2	4
5. raven	presojene 3 kategorije vrednot, pojasnjena 1 ali presojeni in pojasnjeni 2 kategoriji vrednot	3
	presojena in pojasnjena 1 kategorija vrednot ali presojeni 2 kategoriji vrednot	2
	presojena 1 kategorija vrednot	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2014, str. 9.